

Standardizirani kompetenčno usmerjeni pisni
zrelostni izpit/zrelostni in diplomski izpit

7. maj 2015

Slovenščina

Komentar k nalogam

Tema:	Mesto in podeželje
Naslov:	Mesto
Besedilna vrsta:	Interpretacija besedila
Obseg:	270–330
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	–
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Funkcije besedila/Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	opisovanje, analiziranje, argumentiranje, interpretiranje
Pomembna jedrna sporočila priloženih literarnih besedil: Možnosti za delovno nalogo 1: Opišite ...	<p>Pesem 1 - Avtor v mestu, kjer je vsega veliko (hiš, ljudi, izložb ...) in vse nekam hiti, deluje nekoliko izgubljeno, osamljeno. V mestu je sama sivina, same „fine gospe“, ki se za druge ljudi sploh ne zmenijo. Pogreša naravo, mir, duh domačega podeželja („češnje v cvetju“), ljudi, ki se med seboj poznajo ...</p> <p>Pesem 2 - Sredi kričečih razprodaj, polnih vsemogočih izdelkov, ki se ponujajo kar sami od sebe, se v pesmi ustvari povsem kontrastno razpoloženje – vse kriči, ne da pa se dobiti besed, pogovora ...</p> <p>Pesem 3 - Pesem izraža ujetost med sivimi, golimi, do neba segajočimi zidovi (na celovski ulici), sredi katerih kot zid okameni tudi človek in sam sebi postane sivo grenek zid.</p> <p>Pesem 4 - Pesem izraža osamljenost človeka, ki živi v glavnem mestu.</p>
Možnosti za delovno nalogo 2: Primerjajte ...	<p>Pričakuje se predvsem samostojna primerjava priloženih pesmi. Nekaj možnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gre za pesmi dveh koroških avtorjev, ki prihajata iz podeželja. - Dogajanje/opis stanja je v vseh pesmih postavljen v mestno okolje. - Skupno jim je doživljanje mesta kot kraja odtujenosti, hladu, tesnobe, ujetosti med zidove ... - Vse pesmi opisujejo „mrzlo, sivo, nečloveško“ mesto, polno betona, malo življenja, zelenja, brez barve ...

<p>Možnosti za delovno nalogo 3: Analizirajte ...</p>	<p>Pesem 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - enokitična pesem, kratki verzi - prosta/svobodna rima - upoštevanje pravopisnih zakonitosti <p>Pesem 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - prosta/svobodna rima - ne upošteva pravopisnih zakonitosti - metafora: nališpani krzneni plašči - anafore (ne kupuj ...) <p>Pesem 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - enokitična pesem - prosta/svobodna rima - ne upošteva pravopisnih zakonitosti - metafora: sivo grenek zid <p>Pesem 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - enokitična pesem - prosta/svobodna rima - ne upošteva pravopisnih zakonitosti
---	--

Tema:	Mesto in podeželje
Naslov:	Je življenje na podeželju življenje na obrobju?
Besedilna vrsta:	Javni govor
Obseg:	450–550
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Javni govor na občinski seji; naslovniki so župan ter člani in članice občinskega sveta. Temu primerno je potrebno upoštevati značilnosti in jezikovni register besedilne vrste.
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Funkcije besedila/Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	informiranje (= opišite), argumentiranje, apeliranje
Pomembna jedrna sporočila priloženega besedila: Možnosti za delovno nalogo 1: Opišite ...	<p>Prednosti življenja v mestu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vse je bolj ali manj pri roki. - Dostopnost in možnost izbire kulturnih, družbenih in ter športnih prireditev in drugih dogodkov. - Bližina delovnega mesta, bližina in možnost izbire rekreativnih, trgovsko poslovnih dejavnosti in storitev ter bližina zdravstvene oskrbe. - Javni promet. <p>Prednosti življenja na podeželju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sami si lahko pridelamo hrano. - Ves čas smo v stiku z naravo. - Neokrnjenost narave. - Pristni, neposredni odnosi med ljudmi. <p>Slabe strani življenja v mestu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hrup mestnega okolja. - Slaba kakovost zraka. - Drage nepremičnine. - Kopičenje odpadkov. - Problem parkiranja. <p>Slabe strani življenja na podeželju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odročnost. - Zemlja te veže nase.
Možnosti za delovno nalogo 2: Predstavite ...	Pričakuje se predvsem individualna obdelava teme in samostojno oblikovanje ter prepričljiva podkrepitev iztočnic, s katerimi bo predstavljeno, kako kandidat doživlja okolje bivanja
Možnosti za delovno nalogo 3: Komentirajte ...	Pričakuje se predvsem individualna obdelava teme in samostojno ter prepričljivo komentiranje trditve, da je življenje na podeželju življenje na obrobju.

Tema:	Minevanje časa
Naslov:	Kako dolg je trenutek?
Besedilna vrsta:	Odprto pismo
Obseg:	450–550
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Prispevek za šolski časopis, namenjen predvsem sovrstnikom.
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Funkcije besedila/Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	informiranje (= povzemite), argumentiranje, apeliranje
Pomembna jedrna sporočila priloženega besedila:	Ukvarjanje s časom je neskončna tema, ki je trenutno zelo v modi; z njo se ukvarja vse več znanstvenikov.
Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	<p>Čas je zapletena kategorija. Ljudje ga dojemamo na dva načina: takrat, ko se dogaja in ko se ga spominjamo. Obstaja zunanji (realen, koledarski, tisti, ki ga izračunamo s sodobno tehnologijo in teče le v eno smer) in notranji čas (tisti, ki je bolj izmuzljiv, ki ga ne moremo izmeriti z uro, v naši glavi skače iz sedanjosti v preteklost in prihodnost, nanj vplivajo spomin, geni, koncentracija, čustva ...).</p> <p>Človeška družba ima glede časa jasna in nenapisana pravila: npr. vemo, koliko prej se kam odpraviti, koliko časa nekaj traja ... V povezavi s tem poznamo pojem vsakodnevne rutine, hiperaktivnost, dolgčas itd.</p> <p>Človekov notranji čas oblikuje spomine (spominjamo se trenutkov, največ iz obdobja, ko smo bili stari od petnajst do petindvajset let), mentalno pa potujemo tudi v prihodnost (to vpliva na naše sodbe, odločitve, čustvena stanja ...). Naše razmišljanje o prihodnosti je zelo osebno in ponavadi optimistično. Naša projekcija prihodnosti ima veliko moč, zato je optimizem v zvezi s prihodnostjo večinoma dober za vitalnost v življenju.</p>

<p>Možnosti za delovno nalogo 2: Pojasnite ...</p>	<p>Pričakuje se predvsem individualna obdelava teme in samostojno oblikovanje ter prepričljiva podkrepitev iztočnic za razpravo o vzrokih za nesmiselno porabljen čas.</p> <p>Nekaj možnosti, ki jih ponuja priloženo besedilo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ljudje ne izkoristimo možnosti mentalnega potovanja (projekcije prihodnosti) v prihodnost, ki nam omogoča, da obvladujemo oz. predvidimo sodbe, odločitve, čustvena stanja ... Če bi si vnaprej odvrteli najboljši in najslabši scenarij svojega početja v prihodnosti, bi lažje vedeli, kako ravnati in bi se izognili nepotrebnim konfliktom, zameram in ostalim oblikam nesmiselno porabljenega časa. - Ljudje pozabljamo na pomemben nasvet v zvezi z minevanjem časa: bodimo pozorni na okolico, uživajmo v okusih, vonjih, podobah. Opazujmo svet okoli sebe, bodimo radovedni. Čas si lahko podaljšamo tako, da ga napolnimo z novimi izkušnjami.
<p>Možnosti za delovno nalogo 3: Zavzemite stališče ...</p>	<p>Pričakuje se samostojnost pri izbiri in predstavljanju stališča do fenomena minevanja časa.</p> <p>Nekaj možnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Čas nas vseskozi preseneča. Včasih se nam zdi, da čas teče zelo hitro, drugič pa se vleče v neskončnost. Razlike v dojetju časa se pojavijo tudi v starostnih obdobjih. V resnici čas ob vseh dogodkih in za vse ljudi mineva enako hitro. To se dogaja zato, ker različni (prijetni/neprijetni) dogodki povzročijo različno dojetje našega notranjega časa. - Apel: Naša projekcija prihodnosti ima veliko moč. Pomembno je, da se zavestno odločimo za kakovostno življenje, da uživamo, da ne odlašamo, da v vsakem dnevu najdemo nekaj, na kar smo ponosni ...

Tema:	Minevanje časa
Naslov:	Učinkovito upravljanje s časom
Besedilna vrsta:	Priporočilo
Obseg:	270–330
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Prispevek za šolski časopis, namenjen predvsem sovrstnikom. Priloženi besedili sta samo v pomoč, priporočilo naj temelji na samostojnih predlogih.
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Funkcije besedila/Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	informiranje (= seznanite z vsebino), argumentiranje, apeliranje
Pomembna jedrna sporočila priloženih besedil: Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	Priloga 1: Pomanjkanje spanja ima lahko resne posledice (povzroči lahko številna bolezenska in neželena stanja: depresija, diabetes, debelost ...), dolgoročno pa škoduje nevrološkemu ciklu, zato naj bo npr. nočno učenje le izhod v sili, ne pa redna praksa! Priloga 2: Za vse, ki se srečujejo s pomanjkanjem časa, so pomembne veščine učinkovitega upravljanja s časom. Na ta način se lahko poveča učinkovitost na delu in v privatnem življenju ter izkoristi čas na najboljši možni način. Z veliko samodiscipline in samonadzora ter s pomočjo različnih tehnik se je mogoče naučiti učinkovitega upravljanja s časom. Pri uspešni rabi tehnik se lahko dnevno prihrani od 10 % do 20 % časa.
Možnosti za delovno nalogo 2: Predstavite predloge...	Pričakuje se samostojnost pri izbiri in prepričljivost pri predstavljanju predlogov za razumno upravljanje s časom! Nekaj možnosti, na katere nakazuje tudi priloženo besedilo: - analiziramo dosedanje dnevne aktivnosti in ocenimo koristnost in pomembnost posameznih aktivnosti, - sproti načrtujemo dnevne obveznosti, - poskušamo biti samodisciplinirani pri opravljanju nalog, - osredotočimo se na bistveno, - najprej opravimo naloge, ki jih ne želimo postoriti, a jih moramo, - odpravimo stres in stresne situacije, - ...

<p>Možnosti za delovno nalogo 3: Ocenite ...</p>	<p>Pričakuje se individualna obdelava teme ter samostojno izbrana izhodišča za oceno najpogostejših tatov časa pri mladih!</p> <p>Nekaj možnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Najpogostejši tatovi časa pri mladih: <ul style="list-style-type: none"> - telefoniranje, čas pred TV, čas na družabnih omrežjih ... - prekomerno žuranje, - nakupovanje, - odlašanje, - slabo načrtovanje časa: brez prioritet, preveč ukvarjanja s podrobnostmi, - dolgotrajno sprejemanje odločitev, - ... - Priporočilo: pričakuje se individualna obdelava navedenih predlogov; v priporočilu naj bi konkretno in prepričljivo obrazložili, kako lahko čim bolje ravnamo s svojim časom.
--	--

Tema:	Varstvo okolja
Naslov:	Podnebne spremembe
Besedilna vrsta:	Razprava
Obseg:	450–550
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	–
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Funkcije besedila/Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	informiranje (= povzemite), argumentiranje (= kritično razpravljajte, utemeljite)
Pomembna jedrna sporočila priloženega besedila: Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	<p>Podnebje na Zemlji se spreminja: temperature rastejo, vzorci padavin se spreminjajo, ledeniki izginjajo, gladina morja se zvišuje, pogostejše so suše in poplave ...</p> <p>EU se je zavezala, da bo do leta 2020 uresničila podnebne in energetske cilje: 20 % manj emisij toplogrednih plinov v primerjavi z letom 1990, 20 % več energije iz obnovljivih virov v skupni porabi EU, 20 % manj porabljene primarne energije v primerjavi s predvideno stopnjo porabe.</p> <p>EU je pripravljena do leta 2020 zmanjšati emisije za 30 %, če bodo k temu pripomogla tudi druga velika svetovna gospodarstva. V okviru skupnih ukrepov razvitih držav pa se je EU zavezala tudi, da bo svoje emisije do leta 2050 zmanjšala za 80–95 % v primerjavi z letom 1990.</p> <p>Temelj strategije EU za obvladovanje podnebnih sprememb je sistem trgovanja z emisijami. Tovarne in podjetja morajo za vsako tono CO₂, ki jo spustijo v ozračje, predati svoje pravice do emisij, kar stalno spodbuja k zmanjševanju emisij. Sistem so uvedli leta 2005 in vsako leto dodatno znižuje zgornjo mejo dovoljenih emisij iz energijsko potratnih industrijskih panog, denimo elektrarn, jeklarn in cementarn.</p> <p>Proces je mogoče upočasniti, ne pa zaustaviti. Na posledice se moramo pripraviti, da preprečimo ali omejimo škodo: treba bo spremeniti gradbene predpise, ki bodo morali upoštevati nove podnebne razmere, zgraditi zaščito pred poplavami in vzgojiti poljščine, ki bodo odporne na sušo ...</p>

<p>Možnosti za delovno nalogo 2: Izrazite svoje mnenje ...</p>	<p>Pričakuje se individualna obdelava teme, samostojnost in argumentiranost pri predstavljanju mnenja glede uresničljivosti okoljskih ukrepov.</p> <p>Nekaj možnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ukrepi zahtevajo sodelovanje držav in so dober način za zmanjševanje okoljskih, gospodarskih, družbenih in političnih pretresov. - Trgovanje z emisijami pomeni vir prihodkov, države lahko denar porabijo za naložbe v energijsko učinkovitost, obnovljive vire energije in trajnostni promet ... - Projekti, ki spodbujajo izpolnjevanje ukrepov, pomenijo nove zaposlitve ... <ul style="list-style-type: none"> - Za preprečitev nevarnih podnebnih sprememb bi bilo potrebno bistveno večje zmanjšanje emisij ... - Ukrepi so že vnaprej neuresničljivi: prevelik izziv in še večji strošek. - Velike države so imele prevelik vpliv na oblikovanje ukrepov. - Ukrepi so povezani z velikimi finančnimi sredstvi (tudi prenos znanja in tehnologij), ki jih morajo zagotoviti državam v razvoju, da bi se lažje spopadale s podnebnimi spremembami. - V času, ko se ukvarjamo z gospodarsko krizo, naraščanjem brezposelnosti in nekonkurenčnostjo gospodarstva, so podnebni ukrepi manj pomembni. <p>...</p>
<p>Možnosti za delovno nalogo 3: Kritično razpravljajte ...</p>	<p>Pričakuje se predvsem samostojna kritična obdelava in opredelitev do problema spreminjanja podnebja.</p> <p>Nekaj možnosti:</p> <p>Na podnebne spremembe vplivamo predvsem s porabo fosilnih goriv in uničevanjem ter krčenjem gozdov. Sedanje spremembe podnebja že vplivajo na Evropo in ves svet. Če jih ne bomo omejili, lahko sprožijo katastrofalne dogodke, kot so: taljenje polarnih ledenih odej, umikanje ledenikov, višanje gladine morja, skrajne vremenske razmere (vročinski vali, poplave, suše, gozdni požari ...). Vsi tovrstni dogodki prinašajo ogromno fizično in gospodarsko škodo. Narava je ogrožena: veliko živali in rastlin se ne bo moglo prilagoditi na višje temperature in spremembe njihovega naravnega okolja. Podnebne spremembe bi lahko prekinile funkcioniranje naravnega okolja, ki nam zagotavlja hrano, surovine in druge pomembne vire za življenje. To bo slabo vplivalo na gospodarstva in bo lahko destabiliziralo družbe po vsem svetu.</p> <p>...</p>

Tema:	Varstvo okolja
Naslov:	Zaščita okolja – okoljska odgovornost
Besedilna vrsta:	Komentar
Obseg:	270–330
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Komentar za mladinsko stran časopisa, ki ga berejo tudi odrasli (npr. starši), prvenstveno pa je komentar namenjen najmlajši generaciji.
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Funkcije besedila/Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	informiranje (= povzemite), analiziranje, apeliranje
Pomembna jedrna sporočila priloženega besedila:	Ljudje smo s svojim neodgovornim ravnanjem v preteklosti povzročili podnebne spremembe.
Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	<p>Okoljske organizacije imajo pomembno vlogo pri ozaveščanju ljudi: opozarjajo na podnebne spremembe, pomembnost zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, skrb za čistejše okolje v katerem živimo, zaščito biotske raznovrstnosti, problem krčenja gozdov ...</p> <p>Ozaveščenost ljudi pa se mora še povečati; drobna vsakdanja okoljevarstvena dejanja imajo dolgoročno lahko velik učinek. Npr. ločevanje odpadkov je potrebno, ker smeti predstavljajo osnovno surovino za proces predelave in morebitne ponovne uporabe.</p> <p>Zelo pomembno je, da skrb za okolje prenesemo tudi na otroke. Majhnim otrokom npr. lahko pokažemo, da je skrb za okolje lahko zelo prijetna: npr. sami naredimo pisane koše, prebiramo otroške knjižice o ohranjanju okolja, pojemo pesmice z eko tematiko ... Večjim otrokom pa lahko razložimo, kaj je to življenjski cikel stvari, kaj se zgodi z nepravilno odvrženimi stvarmi ...</p>

<p>Možnosti za delovno nalogo 2: Razložite ...</p>	<p>Pričakuje se predvsem individualna obdelava teme in samostojno izbrana izhodišča za razlago o (ne)smislu tega, da se že najmlajšim privzgoji čut za varovanje okolja.</p> <p>Nekaj možnosti: To je smiselno, ker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se otroci radi učijo novih stvari, - stvari, ki jih privzgojimo majhnemu otroku, ostanejo del njega za zmeraj, - znajo otroci razmišljati in je zelo dobro izkoristiti njegovo sposobnost učenja, komunikacije in odnosov z okoljem; - ... <p>To ni smiselno, ker:</p> <ul style="list-style-type: none"> - s tem po nepotrebnem otežujemo brezskrbno otroško doživljanje sveta, - to pomeni več napora za odrasle, kot je učinka pri otrocih; - ...
<p>Možnosti za delovno nalogo 3: Utemeljite ...</p>	<p>Pričakuje se predvsem individualna obdelava teme in navedba konkretnih predlogov, na kakšen način lahko mladi prispevajo k varovanju okolja.</p> <p>Nekaj možnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uporabljam le okolju prijazne produkte (npr. kozmetiko in čistila). - Stare stvari ponovno uporabim. - Kupujem le stvari, ki jih potrebujem. - Kompostiram. - Za tuširanje ne porabim preveč vode. - Ločujem odpadke. - Nikoli ne vržem odpadka na tla. - Tiskam obojestransko. - Uporabljam vrečke za večkratno uporabo. - Uporabljam javna prevozna sredstva. - Vozim se s kolesom, kadarkoli je to le mogoče. - Sodelujem pri čistilnih akcijah. - Ozaveščam ljudi in širim eko ideje. - ...